

Urmas Sule: uueks kriisiks oleme oluliselt paremini valmis

Ühiselt omandatud kogemused ning oluliselt parem varustatus isikukaitsevahenditega annavad kindlustunde, et oleme uueks hädaolukorraks oluliselt paremini valmis, rääkis Eesti Haiglate Liidu juhatuse esimees Urmas Sule Med24 toimetajale Madis Filippovile.

Haiglate liidul toimus septembris igasügisene konverents. Kas see oli koroonaviiruse tõttu kuidagi teistmoodi?

Esimest korda olime Rakveres ja esimest korda toimus üritus teatri-saalis, mis võimaldas rakendada vajalikke ohutusmeetmeid. Haiglate liidu sügiskonverentside tava on juba seitsmeaastane. Oma rolli mõistmiseks ja koostöö tõhustamiseks on eri taseme haigla- ning tervishoiujuhtidel kindlasti tarvis regulaarselt kokku saada. Erinevaid teemasid lahti rääkides on parim viis otsida võimalusi koostööks ja kokkulepeteks. Meil on välja kujunenud konverentsi mudel, kus haiglate liidu liikmed saavad osaledes autentseima info hetkel sektoris toimuva kohta otse sotsiaalministeeriumilt, haigekassalt ja teistelt valdkonna olulistelt osapooltelt.

Aina enam konverentse on suunatud avatud meediaruumi, mis viib fookuse üldisele. Praktilisi juhtimisotsuseid tervishoius nii teha ei saa. Meie tegemistes on palju delikaatset. Seetõttu kehtibki konverentsil *Chatam House*'i reegel. Seal kõlanud info on tööalaseks kasutamiseks ja seda ei tsiteerita isikute nime kasutades. Ka sel korral küsime liikmetelt üle ja saime vastuseks, et selline lähenemisviis on õige. Haiglate liidu üks ülesandeid on koostöös panustada tervishoiu kvaliteedi juhtimisse, mis tähendab ka tervishoiujuhtide arendamist. Selle tegevuse lisaväärtus on inimeste suhtevõrgustiku arendamine. Eriolukorras tegutsemine kinnitas veel kord, kui olulised need suhted on.

Urmas Sule

Konverentsi esimene päev on n-ö riigipäev ja teine konverentsi korraldava haigla ettevalmistatud päev. Korraldaja oli sel aastal Tallinna lastehaigla. Traditsiooniliselt tegi avaettekande sotsiaalminister. Seekord küll videotervitusena, kuna viibis samal ajal riigieelarve läbirääkimistel. Ministeeriumi ametnikud ja haigekassa juhid rääkisid käigus olevatest valdkonna arendustest. Tutvustati ka riigieelarve ja haigekassa eelarve hetkeiseisu ning lähiaastate prognoose. Kolmanda plokina toimus laiapõhjaline COVID-19 teemale pühendatud ümarlaud.

Sotsiaalministri teema oli riigi tervisepoliitilistest väljakutsetest ja ootustest tervishoiu osapooltele. Kuna konverentsi reeglite järgi esinejaid tsiteerida ei tohi, siis küsin, kuidas teie ise neid väljakutseid ja ootusi praeguses olukorras sõnastaksite?

See on ministri ettekande n-ö klassikaline pealkiri, mille sisse mahub kõik, mida ministril on kohane ja tarvilik tervishoiuini- mestele rääkida. Kui vaatame tulevikku, siis praegu on kõige ebaselgem järgmiste aastate riigieelarve küsimus [intervjuu

toimus 23. septembril – toim]. Kindlasti pole haiglatel põhjust eeldada, et saabuv viiruseperiood koormust kuidagi vähendaks või et saaksime töötada nii nagu enne eriolukorda. Pigem on võimalus, et kohtame uusi väljakutseid ja lisandub täiendavaid ressursse vajavaid tegevusi. Sellises olukorras on ääretult oluline, et sektorile on tagatud mõistlik finantseerimine, kuna peame oma tegevusega andma eestimaalastele kindlustunde ja hoidma kollektiivset tahet teise inimeste tervise eest võidelda. Praegu näen, et tahet on inimestel piisavalt ja enesekindlus hakkamasaamise suhtes tugev. Tähtis on arvestada, et pidevas hädaolukorras ja erireeglite keskkonnas tegutsemine on töötajatele suur stress. Kui kevadel ja suvel oli kõige suurem katsumus seotud isikukaitsevahenditega, siis praegu hakkab muutuma üha olulisemaks küsimus, kuidas tagada töökollektiivides psühholoogiline stabiilsus. Võime tõdeda, et üks oluline pluss meil kindlasti on. Isikukaitsevahenditega varustatus on kevadega võrreldes oluliselt parem.

Paralleelselt muude ettevalmistustega on käivitunud uued kollektiivlepingu läbirääkimised. Need saavad kindlasti olema, arvestades praegust üldist ebaselgust ja olukorra muutlikkust, vägagi keerulised.

Kuidas on Eesti haiglad teie hinnangul siiani koroonapandeemiaga hakkama saanud?

Eesti tervishoiusektoris on peamiseks elutähtsa teenuse osutajaks haiglavõrgu arengukava haiglate ja kiirabi võrgustik. Samas on väga oluline ka teiste tervishoiu osapoolte panus. Oleme koostöös terviseameti ja jõuministeeriumitega püüdnud koolitada inimesi, tõhustada koostööd ning leppida kokku tegutsemisloogikat juba ammu enne kriisiolukorda. Nii sotsiaalministeeriumi kui ka haigekassa panus on siin samuti üliolulised. Kriisiolukorras

toimimise loogika sai sel aastal praktilises töös karastuse.

Kui mõelda kevadele, siis ma arvan, et tervikuna oli koostöö hea. Nakkusohuga võitlemine seadis oma raskesti tunnetatava ja uudse fookuse. Selle olukorra juhtimine nõudis kiiret kohanemist kõigilt inimestelt. Selge on see, et Kuresaare haigla ja kogu Saaremaa kogemus oli erinev. Koldes tegutsemine pole võrreldav teiste piirkondadega. Ka see, et alguses tekib natuke segadust, on tüüpiline ja võiks öelda möödapääsmatu. Nii juhtub ka kõige paremini ettevalmistatud süsteemides. Tervikuna saime koostöö hästi toimima ja see on peamine.

See, et pääsesime nii suures mahus haigetest, nagu neid oli mõnes teises Euroopa riigis, ei juhtunud kogemata. Langetatud korralduslike otsuste ja ravipraktikate mõju ei saa alahinnata. Kevadele tagasi vaadates julgen öelda, et tervishoiusüsteemi tegutsemine muutus iga päevaga aina süsteemsemaks ning sees annab võimaluse sügisesse minna uute teadmiste, tarkuse ja koostöökogemusega. Samas on oluline teadvustada, et järgmine laine ei tule kunagi samasugune. Kõige olulisem on praegu hoida tervishoiusektori töötajate kollektiivset motivatsiooni.

Millised on senise kogemuse õppetunnid?

Kui meenutada, kuidas valitsus otsuseid langetas, siis arvan, et probleemide lahendamine, arvestades olukorda maailmas, oli kaunis loogiline. Tunnustan valitsust tervishoiusektori tehtud ettepanekute arvestamise eest. Haiglate liit juhtis juba kriisi alguses valitsuse tähelepanu asjaolule, et eriolukorras tegutsemiseks puuduvad meil vajalikud ressursid ja kehtiv hinnakiri ei arvesta tekkivaid kulutusi. Samas võimaldab tervishoiuteenuse korraldamise seadus finantseerimismudelit eriolukorras muuta. Nii otsustatigi ja sellega päästeti tervishoiusüsteem kokkuvarisemi-

sest. Täna ka haigekassa juhtkonda kiire tegutsemise eest.

Senisest kogemusest on kaasa võtta soovitus üle vaadata terviseameti roll ja toimimine. Ükski kriis ei möödu kadudeta. Uues hädaolukorras riikliku tervishoiu mudeli teistel alustel käivitamine läheb kindlasti lihtsamalt. Meil on kogemused ja vajalikud ressursid suuresti olemas. Juhtidena saame olla kindlad, et andes töötajatele ülesande, suudame neile tagada ka möödapääsmatult vajaliku kaitsevarustuse. Praegu peame keskenduma inimestele ja omavahelise koostöö säilitamisele. Kindlasti on saatusel meie tarvis üllatusi varuks.

Mainisite terviseametit, kelle tegevust on palju kritiseeritud. Kuidas teie leiate – kas nad on saanud asja eest või on neile liiga tehtud?

Eriolukorda saab oma olemuselt võrrelda sõjaga. Alati on rahva jaoks kangelased ja inimesed, kellele nende tegutsemist ette heidetakse. Mitte alati ei pruugi selles olukorras karistada saamine olla seotud ebapiisava pingutuse, pahatahtlikkuse või rumalusega. Asjaolud lihtsalt kujunevad pinge all selliselt. Arvan, et terviseameti juhtkond püüdis kevadel anda endast parima, kuigi sai väga palju kriitikat olukorras, kus tegutsesime kõik senitundmatus olukorras. Pandeemia tingimustes tegutsemise kogemust polnud meil kellelgi.

Samas olen kindlalt ka veendunud, et praegu peame vaatama tuleviku suunas ja mitte keskenduma jätkuvalle süüdlaste otsimisele. Nüüdseks oleme kõik kogemuse võrra rikkamad ja loodetavasti suudame sarnaseid olukordi homme edukamalt lahendada või vältida. Iga kogemus teeb tugevamaks.

Kuidas lähevad haiglad uuele koroonalainele vastu? Kas midagi tehakse oluliselt teistmoodi kui näiteks kevadel?

Haiglate poolt oleme pragmaatilised. Erinevad haiglad on sellest

hetkest, kui riiklikud korraldused ära langesid, toimetanud pisut erinevalt. Näiteks ei ole me erinevalt teistest haiglatest Pärnu haiglas lõpetanud uksetriaaži ega külaspispiirangut. Nüüd läheme vastu külmadele ilmadele, tuulele ja vihmale. Viirusnakkuste periood läheneb ja ka COVID-19 on aina usinamalt levimas. Haiglate poolt astume järjest piiravaid samme – maskikohustus, liikumispispiirangud jm. Suhtleme omavahel. Praegu ei ole selgeid ülevalt alla korraldusi tulnud. Päril sellist steriilsust saavutada, et mitte kusagil haiglas ükski inimene ei haigestu ja haiglasisesed levikud on välistatud, pole

võimalik. Püüame selle poole, et see risk oleks võimalikult väike.

Hea näide teenusest, mida meil enne ei olnud ja nüüd olemas, on Medicumi ja Synlabi koostöös käivitunud *drive-in*-mudel analüüside võtmiseks. Väga hea, et see initsiatiiv tuli väljastpoolt haiglavõrgu arengukava võrgustikku. Nii kaasati täiendav tööjõuressurss ning loodi logistiline lahendus, kus proovivõtt toimus valdavalt väljaspool haiglaid. See säästis haiglaid lisakoormusest ja vähendas ka nakkuse leviku ohtu haiglates.

Saan aru, et isikukaitsevahendid ja muu vajalik varustus on sel korral olemas?

Isikukaitsevahendite hankeid on tehtud eri tasanditel. Praeguste teadmise juures on meil neid Eestis piisavalt. Võrreldes varasemaga on meil nüüd olemas veel üks väga oluline kollektiivne kompetentsus – isikukaitsevahendite ohutu kasutamine. Kaitsevahendid ilma kasutamisoskuseta on kasutatud. Isegi ohtlikud, kuna tekitavad võlts-turvatunde. Nii nagu vanarahvas ütleb, et nälg on kõige parem kokk, võib ka väita, et parim õpitulemus saadakse alati möödapääsmatu vajaduse tingimustes. Oleme osanud tervishoiusektoris seda ära kasutada ja nüüd peame suutma oskust säilitada.